

and has the ability to rise the entrepreneur and his family socially; “the successful entrepreneur rises socially, and with him his family, who acquire from the fruits of his success a position not immediately dependent upon personal conduct. This represents the most important factor of rise in the social scale in the capitalist world [4, p. 156]”.

The entrepreneurial profit serves as a source of finance within the industrial family and externally and “it does so most completely in that form of organization which is characterized by the prevalence of the family firm. It is there that it has most regularly served (together with gains from speculation and from monopoloid positions) as the economic basis of industrial dynasties, by being reinvested or simply embodied in the ownership of a plant [5, p. 106]”.

By investing their accumulated wealth, good reputation, and professionalism in management and values, industrial families act as important intermediaries in sustainable development in internal capital markets. Industrial families also channel capital between affiliated structures and start-ups transferring funds from established enterprises to high-risk operations. Typical of family-controlled companies is their long-term return rather than short-term gain and direct control over investable assets.

References

1. Historie - Schimmel Piano (2026-03-30)
2. History - Schimmel Pianos (2026-03-30)
3. Sandal, J-U. (2017). *In the footsteps of the early Joseph Alois Schumpeter*. Finstadjordet: Sandal Institute.
4. Schumpeter, J. A. (2008). *The theory of economic Development*. New Jersey: Transaction Publisher.
5. Schumpeter, J. A. (1939). *Business Cycles A Theoretical, Historical, and Statistical analysis of the Capitalist Process*. New York: McGRAW-HILL BOOK COMPANY, Inc.

УДК 336.711.6

Івасів І.Б.

д.е.н., проф., професор кафедри банківської справи та страхування,
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

ІЛААР: ІНСТРУМЕНТИ ТА ЕТАПИ РЕАЛІЗАЦІЇ В БАНКУ

Практика свідчить, що більшості проблем банків передують проблеми з ліквідністю, а вплив внутрішніх та зовнішніх шоків призводить до проблем з ліквідністю, відповідно, недостатня ліквідність становить загрозу безперервності діяльності банку. Тому управління ризиком ліквідності покликане забезпечити здатність банків виконувати свої зобов'язання навіть за несприятливих умов.

Внутрішній процес оцінки адекватності ліквідності (ІЛААР) виступає ключовим елементом управління ризиками. Регулятори вимагають щоб цей процес був обережним і консервативним, а надійний ІЛААР має чітко оцінювати ризики ліквідності, мати зрозумілу систему управління ризиками та

механізм їх ескалації. Стратегія ризиків повинна бути продуманою і реалізованою через систему лімітів. Якісний ІЛААР зменшує невизначеність щодо ризиків і підвищує довіру наглядових органів, відповідно, він став важливим елементом у процесі наглядового перегляду та оцінки (SREP). Це означає, що банк повинен завчасно виявляти всі суттєві ризики, управляти ними та покривати їх високоякісними ліквідними активами.

У працях К. Bratika та V. Manouvelos виявлено проблеми впровадження ІЛААР у європейській банківській практиці: низька якість даних, труднощі прогнозування ліквідності, підтримання буферів, регуляторний тиск та інтеграція нових процесів у старі системи. Банки відповіли збільшенням обсягів високоякісних ліквідних активів і депозитів нефінансового сектору, водночас скоротивши міжбанківське кредитування та короткострокове фінансування, не змінюючи кредитування реального сектору. Система нагляду ґрунтувалася на семи принципах ЄЦБ у межах SREP з акцентом на баланс і стійкість банків.

Успіх забезпечували ретельне управління ліквідністю, утримання буферів понад мінімальні вимоги та використання статистичних методів прогнозування [1]. Анану Фолі та ін. показали, що після запровадження правила ліквідного балансу (LBR) індивідуальний і системний ризик нідерландських банків знизився порівняно з установами поза його дією. Проте це супроводжувалося падінням прибутковості через скорочення процентних доходів, яке не компенсували нижчі витрати на фінансування [2]. І. Краснова та ін. дослідили методики стрес-тестування ліквідності для визначення джерел ризику та оцінки стійкості банківської системи України, зробивши висновок, що банки зі слабкою системою управління ризиком ліквідності мають негативний вплив у групі з банками, у яких ця система досить на високому рівні [3, с. 130].

На практиці управління ліквідністю — це не статичний розрахунок, а динамічний процес. Він поєднує в собі глибоку аналітику, жорсткий щоденний контроль та гнучкість у прийнятті рішень під час стресових подій. Комплексна архітектура процесу управління ризиком ліквідності в банку вибудована на основі циклу: від стратегічного планування, до операційного реагування та звітності.

Управління ліквідністю в сучасних банках розглядається як комплексний процес, що починається з ідентифікації ризиків та планування. На цьому етапі формується прогноз грошових потоків і визначаються джерела та потреби у фінансуванні. Важливим є аналіз поведінки ключових клієнтів, який допомагає передбачати вилучення коштів великими вкладниками чи попит на кредитні лінії з боку корпорацій. Це забезпечує своєчасне виявлення періодів пікового навантаження на ліквідність та створення резервів. Паралельно визначається рівень ризик-апетиту: встановлюються ліміти та індикатори раннього попередження, що запускають плани фінансування у кризових умовах. У сукупності ці елементи формують основу системи управління ліквідністю, де поєднуються стратегічна проактивність, прогнозування та

контроль ризиків.

Другим етапом є аналіз і оцінка ризику, де застосовуються кількісні методи та моделювання. Використовується геп-аналіз для визначення розривів між строками залучення та розміщення коштів, що показує часові горизонти з потенційним дефіцитом ліквідності. Важливим інструментом виступають поведінкові моделі, які враховують відхилення клієнтів від умов договорів, наприклад масове вилучення депозитів, і забезпечують прогнозування реальних потоків. Додатково розраховуються нормативні коефіцієнти LCR та NSFR у розрізі валют для відповідності вимогам регуляторів і стандартам Базель III [4].

Третій етап — моніторинг ризику, що забезпечує щоденний контроль ліквідності. Якщо попередні етапи формують стратегію, то цей рівень відповідає за операційну дисципліну. Він включає контроль ліквідності у режимі реального часу з пріоритетом критично важливих платежів та дотримання встановлених лімітів. Будь-яке відхилення від порогових значень є сигналом для негайного реагування керівництва.

Четвертий етап — реагування у кризових умовах. Коли ризик матеріалізується, банк активує джерела фіндування: міжбанківський ринок, рефінансування чи продаж високоліквідних активів. Паралельно застосовується управління активами як заставою для швидкого отримання коштів. Ключовим елементом є ескалація: у разі порушення лімітів інформація негайно передається правлінню, що запобігає приховуванню проблем.

П'ятий етап — звітність, який завершує цикл і забезпечує прозорість системи. Він охоплює як регуляторну, так і внутрішню звітність, що документує стан ліквідності для наглядових органів та стейкхолдерів. Важливим аспектом є формування культури ризику: підвищення обізнаності менеджменту щодо впливу їхніх рішень на загальну позицію банку. Якісна звітність виконує не лише інформаційну функцію, а й слугує базою для корекції стратегії у наступних циклах планування.

Алгоритм дій банку в умовах дефіциту ресурсів — це послідовний процес від класифікації проблеми до «ручного» управління фінансами. Спершу визначається тип кризи: ідіосинкратична, спричинена внутрішніми проблемами; системна, що виникає через зовнішні фактори; або комбінована, яка поєднує обидва ризики й є найнебезпечнішою. Далі формується специфіка реагування: система «червоних прапорців» сигналізує про перехід від уваги до попередження у випадку внутрішніх проблем, а також забезпечує моніторинг дій регулятора у разі системної кризи, включаючи оцінку можливостей рефінансування чи стабілізаційних кредитів. Коли криза підтверджена, банк переходить до невідкладних заходів. У випадку загострення Комітет з управління активами та пасивами може запровадити «особливий порядок», що означає ручний контроль протягом дня. Наприклад, обмеження платежів, посилений моніторинг транзакцій та постійне інформування топ-менеджменту. Таким чином, антикризові заходи банку формуються як гнучка система, що адаптується до природи кризи та масштабу загрози, поєднуючи

стратегічне планування й оперативне управління.

Ефективне управління ліквідністю та впровадження ІЛААР є критичними для забезпечення фінансової стійкості банку, оскільки дозволяють не лише своєчасно ідентифікувати та покривати ризики, але й адаптуватися до стресових умов через поєднання стратегічного планування, кількісного аналізу та оперативного контролю; водночас якість цих процесів визначає не лише надійність окремого банку, а й стабільність банківської системи в цілому.

Список використаних джерел:

1. Banerjee R., Mio H. The impact of liquidity regulation on banks // Journal of Financial Intermediation. – 2017. – https://www.researchgate.net/publication/315450815_The_Impact_of_Liquidity_Regulation_on_Banks
2. Ananou F., Chronopoulos D., Tarazi A., Wilson J. O. S. Bank Liquidity Regulation and Risk [Електронний ресурс] (hal-04574311). – 2024. – Режим доступу: <https://unilim.hal.science/hal-04574311/document>
3. Краснова, І., Громницька, І., & Васьківська, Н. (2023). МОДЕЛЬ СТРЕС-ТЕСТУВАННЯ РИЗИКУ ЛІКВІДНОСТІ БАНКІВ В УКРАЇНІ. // Підприємництво та інновації, (29), 122-131. <https://doi.org/10.32782/2415-3583/29.19>
4. Guide to the Internal Liquidity Adequacy Assessment Process (ILAAP), November 2018. – https://www.bankingsupervision.europa.eu/ecb/pub/pdf/ssm.ilaap_guide_201811.en.pdf

УДК 336

Огонь Ц.Г.

д. е. н., професор кафедри фінансів імені Віктора Федосова
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

КРЕДИТНА ІСТОРІЯ: ПОКАЗНИК ФІНАНСОВОЇ КУЛЬТУРИ ТА ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Кредитна історія є важливим показником фінансової поведінки та культури кожного громадянина. На сьогодні «врегулювання суспільних відносин, що виникають у сфері збору, оброблення, зберігання, захисту та використання інформації про виконання особами грошових зобов'язань, функціонування інституцій, пов'язаних з обміном інформацією про грошові зобов'язання та забезпеченням прав та інтересів суб'єктів кредитної історії», передбачено діючим Законом України [1].

Від своєчасного, якісного та повного виконання громадянином своїх кредитних зобов'язань залежать наступні рішення щодо можливості отримання тих чи інших послуг банку чи прирівнених до них установ.

Кредитна історія як повний перелік відповідних зобов'язань та фінансової культури кожної людини в Україні збирається та зберігається у кредитних бюро. Банки та фінансові установи використовують відповідну інформацію для оцінки клієнтів на предмет стану виконання кредитних зобов'язань та відповідальності за дотримання кредитних угод.

Відповідно до пункту 61 Меморандуму про економічну та фінансову політику від 19 червня 2025 року Україна взяла перед Міжнародним валютним